

büntetés. A hiányzó érzéket *értékélmények* nyújtásával kísérelhetjük meg felkelteni (pl. lelkesítés, szájalom, becsületérvzés); ennek a ráhatásnak eredményeire azonban nem számíthat a nevelő biztosan. E ponton gondolhatunk *Herbart* elméletére, aki a „fantázia-cselekvéseket“ ajánlotta az akaratnevelés egyik hasznos eljárásául. — c) *A téves és hamis értékelések* ellen szakadatlanul küzdenie kell az erkölcsi nevelésnek. Hadjáratot kell intéznie minden hazugság és képmutatás, minden téves előítélet és ferde konvencionális értékelés ellen. Az igazság, az igazságtalanság, a becsület, a felelősség, a szeretet és emberiség nevében kell lefolymia minden nevelői tevékenységünknek, ha a téves értékelések hidráját eredményesen le akarjuk fejezni. :

5. Végül megemlékezhetünk az akarat (elhatározás) *gyorsaságáról* is, mint jellegzetes alaki tulajdonságról. Az akarásnak, vagyis az elhatározásnak tempója, a gyorsaság vagy lassúság, tisztán *időbeli* jegy, amelyet nem szabad összezavarni a határozottsággal, a világossággal, vagy az indítékok kicsiny, vagy nagy számából előálló belső-kényszerű gyorsasággal vagy ennek ellenkezőjével. Az elhatározásnak önmagában vett tempója nem igazi akaratiformai jegy, hanem az egész személyiségnek általános tulajdonsága szokott lenni, amelyet nemcsak az elhatározások létrejövetelében figyelhetünk meg, hanem az illető személyiségének minden lelki folyamatában. Az általános pszichikai tempó függő viszonyban van a vérmeérséklettől, pl. a súlyedt, vagy emelkedett (euforiás, mániás) hangulattól, — a lelki feszültségtől, — a személyi élet benső dinamikai gazdaságától stb. Különösen ez az utóbbi tényező tekinthető fontosnak, amint arra a mai lélektan művelői, a „dinamikai lélektan“ hívei szeretnek rámutatni. *Pfländer* szerint az „önkifejtés“ tendenciája (Selbstzeugungstrieb) a végső magyarázó elv. *Geysér*, *Müller-Freienfels*, *Woodworth* és mások felfogásában is a lélektant egy ősi, végső dinamikus-energius törekvésre kell építeni, (v. ö. *Boda*: az önérvényesítés életösztöne), — és ennek ereje, gazdagsága kibontakozásra való törkvése is jelentősen meghatározza lelki életünk lassúságát vagy élénk tempóját és ütemét. Az akarás „gyorsasága“ vagy „lassúsága“ ettől a lelki sajátosságtól is nagymértékben függ s így a nevelés-lélektanban nem kell külön tárgyalás alá vennünk, mikor az akarat alaki jellegzetességeiről van szó és azoknak a jellemmel való összefüggéseiről.

Várkonyi Hildebrand dr.

A középfokú oktatás reformja az értelmiségi munkanélküliség szempontjából.

Feladatunk annak vizsgálata, hogy az új középiskolai reform mennyiben függ össze az értelmiségi munkanélküliség kérdésével. Célunk nem egy tudományos eszmefuttatás, hanem azon összefüggéseknek gyakorlati szempontból való vizsgálata, melyek a reform nyomán növelték, vagy csökkentették az értelmiségi munkanélküliek számát.

A laikus előtt is első pillanatra világos, hogy az új középiskolai reform nem azért jött létre, hogy az értelmiségi munkanélküliség problémáját megoldja. Hogy fejtegetésünknek mégis a két kérdéskomplexumot tangáló címet adtuk oka az, hogy a két — első látásra teljesen heterogén kérdés — mégis affluál a szelekció területén. Elgondolásunk t. i. az, hogy az értelmiségi munkanélküliséget akkor oldjuk meg (legalább is részben) ha az odaözönlő tanulófjúságot szelektáljuk. A szelekció csak a közép és felső fokon történhet. Mi csak a középfokú oktatás keretein belül lehetséges, sőt nélkülözhetetlen, részben eddig is fennálló, de ezután sokkal intenzívebben végrehajtandó szelekció kérdésével foglalkozunk, mert ebben látjuk az értelmiségi munkanélküliség középiskolai síkban való megoldásának a lehetőségét.

A szelekcióval látszólag csak mintegy fél munkát végeztünk, mert csak az értelmiségi munkanélküliség megszüntetéséhez járultunk hozzá. Ha azonban a szelekcióval a középiskolából kiszorítottak sorsát nem tekintjük elintézettnek, akkor vizsgálnunk kell, hogy ezen „szelekciós hajótöröttek“ milyen pályán töltenek be úrt, vagy esetleg ott is növelik a munkanélküliek számát.

A szelekciónak ilyen szempontból való vizsgálata, tehát két problémát old meg: csökkenti az értelmiségi munkanélküliek számát, s növeli a gyakorlati pályák iránti sokszor kényszerű érdeklődést. A mozgalomnak, melynek törekvéseit ennek a fejtegetésnek is feladata szolgálni, célja éppen abban áll, hogy növelje a gyakorlati pályák iránti érdeklődést.

Mielőtt a szelekció kérdésének vizsgálatába bocsátkoznánk, magunk ellen kell szegeznünk azt a tényt, hogy a szelekció épp az értelmi szempontból sekélyebb értékű, szellemileg nem versenyképes, nem-elit hányadát tereli az ifjúságnak a gyakorlati pályák felé. Igaz, hogy ezzel szemben megjegyezhetjük, hogy talán épp a fentemlített nem-elit rész, mely nem bírja a versenyt az absztrakt jellegű tárgyak terén, fogja talán helyét legjobban megállni a gyakorlati pályákon.

Vizsgálni fogjuk a címben kitűzött kérdést annak ellenére, hogy a probléma illetően megoldását sem véglegesnek, s legfőképpen helyesnek nem tartjuk. Az értelmiségi munkanélküliek gyakorlati pályára való átszervezése rengeteg költségbe és időbe kerül. *Az elengedhetetlen tapasztalat hiánya miatt a szakszerűség fog szenvedni.* A megoldás természetellenes és kényszerű, mert nem alulról nőtt ki szervesen.

Sokkal természetesebb s alulról jövő megoldás Giuseppe Bottai olasz nevelésügyi miniszter elgondolása, aki a középiskolák zsúfoltsága miatt a polgári iskoláknak (scuola d'avviamento professionale) a viszonyokhoz alkalmazkodó reformját tervezi, mely a középiskola tehermentesítésén kívül bizonyos „szociális“ áramlatot vezet be a népoktatás menetébe. Itt fog

történni a korporációs állam keretein belül a munkásosztály technikai és szellemi kiművelése. Olaszországban a polgári iskola kiegészíti az elemi iskolai oktatást, anélkül, hogy középiskolai jellegre törekednék. Érdekes megemlíteni, hogy Olaszországban a szülők a gyakorlati szempontokat előtérbe helyező középiskolákat alsóbbrendűeknek tartják a liceo-nál. Az olasz reformnak óriási jelentősége abban áll, hogy az alsó tagozatot az összes középiskolákban egységesíti és csak a felső fokon határolja el élesen a gyakorlati és klasszikus iskolafajtákat. (Magyar Középiskola, 1937 7. sz. 712. lap). Nálunk részben a fordítottja áll fenn: pl. az elvont latin, az alsó tagozat mind a négy osztályában, a gyakorlatibb német csak az alsótagozat két osztályában, a francia pedig egyáltalán nem fordul elő. Így tehát Olaszországban a felső tagozat már a gyakorlati érzéknek is teret nyújt még az *iskola keretein belül*, holott nálunk a gyakorlati érzék csak a szelektálás után (mely nem is mindig tagozatok végén történik), jut szerephez, de az *iskola keretein kívül*. Olaszországban a tanítás még a liceokban is annyira gyakorlati, hogy pl. a filozófia keretein belül 3 éven át jogi- és közgazdasági ismereteket is közölnek. (A merkantilizmus és a fiziokrácia. — A gazdasági liberalizmus. — A liberális rendszer kritikája. — A korporatív rendszer. — A magántulajdon szociális szerepe. — A munka. — A Carta del lavoro. — A tőke és a munka közti viszony. — Az állam fasiszta tana és az olasz állam berendezése).

Nálunk minden fordítva történt, a középiskola egységesítésével leszállítottuk a nívót. „Nem kétséges ugyanis, hogy a törvényt (1934:XI. t. c.) azzal, hogy a többi típus megszüntetésével a gimnáziumot tette meg egyedül kötelező formának, akaratlanul és öntudatlanul a középiskola színvonalának észrevehető súlyedését idézte elő. (Balanyi György: Középiskola és hagyomány, Magyar Középiskola, 1937., 7. szám). A gimnázium elit iskola, mely a tömegeket távoltartani igyekszik. „Aki tehát a gimnáziumot teszi meg egyetlen lehetséges és jogosult középiskolai létformának, anélkül, hogy előbb megfelelő középfokú iskolafajok megszervezésével gondoskodnék a magasabb műveltségre szomjas, de gimnáziumi tanulmányok végzésére nem hivatott tömegek elvezetéséről, az akarva, nem akarva a középiskola mértékének lejjebb szállítását mozdítja elő”. (Balanyi i. m.). Ha Balanyi fenti két megállapítását (nívóleszállítás, gyakorlati irányú iskolafajok hiánya) elfogadjuk, akkor az új középiskolai reform nem oldotta meg a kérdést a mi szempontunkból, t. i. nem gondoskodott: 1. tömegek eltereléséről, mivel leszállította a nívót, 2. nem gondoskodott az esetleg szelekcióval elterelt tömegek továbbképzéséről éppen a gyakorlati irányú iskolafajok hiánya miatt.

Balanyi ugyanott helyesen állapítja meg, hogy „a jövő fejlődésirányá nem az egységesítés és nem az osztatlan alap

bifurkálása, illetve trifurkálása, hanem új középfokú iskolai típusok kialakítása felé halad.” Nemzetpolitikai szempontból is óriási jelentőségű lenne a gyakorlati irányú középfokú oktatás megszervezése, mert limitálná a diplomagyártást.

Az új törvény tehát nem csökkentette az értelmiségi munkanélküliség szempontjából a veszélyeket, csupán két lehetőséget nyújt a gyakorlati pályák felé való terelésre: 1. a szelekció, 2. az 1934:XI. t.c. 23. §-ának 3. pontjában lefektetett elv („a választás és közoktatásügyi miniszter különösen indokolt esetben a helyi tanterv keretében megengedheti, hogy az V. osztálytól kezdve az erre jelentkező tanulók latin nyelv helyett ábrázoló mértant és vegytant tanulhassanak.”) Először intézzük el az utóbbit, hogy végre rátérhessünk a szelekció tárgyalására. Már a laikus is felteheti, a kérdést, hogy mi lesz a „különösen indokolt eset”? A fenti két tárgy nem tartozik egy szakcsoportba, tehát két tanár kell tanításukhoz. Néhány jelentkező miatt lefoglalhatnák-e két embert? Mi lesz, ha a néhány tanulóból néhány elbukik, kimarad, másik évben nem választja a két tárgyat? Ez egy olyan licencia, melyet alig fognak engedélyezni.

Áttérünk a szelekció kérdésének érdemleges tárgyalására. A problémának ilyenén való megoldása is nehézségbe ütközik és erre frappánsan adja meg a választ Balanyi már idézett cikkének egyik részlete: „tisztán szelekcióval, mint ahogy újabban mind többen emlegetik, lehetetlen megoldani ezt a kérdést; lehetetlen nemcsak pedagógiai, hanem erkölcsi szempontból is, mert mindig lesznek iskolák, melyek enyhébb és lesznek, melyek szigorúbb mértékkel mérnek. Már most a mai betegesen érzékeny szülői közvélemény mellett könnyű elképzelnünk, milyen hatalmas gyűlölet-orkánt vennének magukra azok az iskolák és tanári karok, melyek a szóbanforgó nagy nemzeti érdekhez méltó komolysággal gyakorolnák a szelekciót és milyen hátrányos helyzetbe kerülnének azokkal az iskolákkal szemben, melyek esetleg könnyebb lelkiismerettel végzik a szelektezés kényes feladatát. Így az a különös helyzet állhatna elő, hogy a hivatásuk magaslatán álló iskolák lényegesen kedvezőtlenebb elbírálásban részesülnének, mint a könnyebb fajsúlyúak és könnyen megtörténhetnék, hogy ez a kedvezőtlen megítélés egészen létük és fennállásuk veszélyeztetéséig menne”.

A szelekció tehát legelőször a társadalommal kerül összefüggésbe. Mindettől függetlenül a szelekcióra szükség van. Csak azt kell megállapítanunk, hogy melyiknek van igaza a szelekció elvének-e, vagy a társadalomnak? Bognár Cecil egyetemi tanár a szelekciónak a neveléssel való szerves összefüggését vizsgálta. Kósa Kálmán pedig a szelekciónak iskola- és társadalompolitikai jelentőségét mutatta ki. Zibolen Endre pedig a középiskolai szelekció és a társadalom viszonyának vizsgálá-

latára volt tekintettel. (Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny, 1937., 1 szám 2—12 lap). Követezőkben az ő elgondolásait tartjuk szem előtt.

A szelekció szükséges: 1. mert a neveléssel szervesen összefügg (Bognár Cecil), 2. mert kapcsolatos az iskola- és a társadalompolitikával (Kósa Kálmán), 3. mert a 34-es törvény is előírja, 4. mert gyakorlatilag sem nélkülözhető (Zibolen Endre). A szelekció azért is szükséges, mert a középiskola kimondott feladata az egyetemre való előkészítés lévén, meg kell akadályozni, hogy mindenki könnyen odajuthasson, mert az egyetemre „nem mindenki mehet és nem mindenki való“ (elvileg mehet, de gyakorlatilag nem). *A szelekció nem más, mint azon megítélés kihatása, mellyel a középiskola a tanulók ismereteinek s képességeinek minőségi és mennyiségi meghatározásával feladatát teljesíti.* A szelekció jogosultsága abban nyilvánul, hogy a különböző tehetségirányok értékskálájának megállapításával az élet sok rétegűségében való eligazodást megkönnyíti. Így lesz azután a középiskola társadalmi hatóerő, s épp ezért a társadalom mindig élénk érdeklődéssel fogja kísérni a szelekció munkáját. A középiskola elvégzése társadalmi előnyt jelent, s ennek adminisztratív értékelése háttérbe szorította az iskolai nevelés és oktatás jelentőségét. Téves az a felfogás, hogy a szelekció nincs a társadalom javára. A szelekció nemcsak az *egyén* érdekeit mozdítja elő, (az által, hogy tehetsége szerint elirányítja), hanem a *társadalom* érdeke is, mert kiválasztja a vezető réteget.

Éppen a szelekció szerves összefüggése a társadalmi élettel okozza a szelekciók kivitelénél a nehézségeket. Az iskola a szelekció végrehajtása terén nem kaphat támogatást a társadalomtól. Oka pedig ennek jelenleg az, hogy azon erők közül (gazdaság, hatalom, kultúra), melyek a társadalmat irányítják, na az iskola által képviselt kultúrális erő a leggyengébb, *Miként a kapitalizmus idején a kultúra a gazdasági erők jármát nyögte, akként ma a diktatúrák hatalmi kilengéseit kell túrnie.* S addig áldatlan is marad az állapot, amíg a középiskolában nem annyira a kultúra, mint inkább a politikum érvényesül. A pedagógia — nem lévén önálló léte — a politika függvénye. Ma a kultúra — s annak képviselője, ágya az iskola — hiába küzd a szellemi és anyagi értékek egyensúlyáért.¹ S amíg a diákok látni fogja, hogy a tanár, akit ő szeret, akitnek tudását csodálja, akire szívesen hallgat, éhbérért dolgozik, nem fogja a szellemi munkát megbecsülni, s talán értékelni sem, s oly attitűdöt vesz fel, mely megnehezíti a szelekciót.

Vizsgáljuk azon okokat, melyek megnehezítik a szelekciót.

¹ J. Huisinga: Im Schatten von Morgen.

A szelekció azért is ellenszenves, mert gátat emel a társadalmi aszcendizmus elé. Súlyos társadalmi krízis elé nézünk, ha nem gondoskodunk annak a „hídnak“ (Foerster szava²) a megépítéséről, melyen a középosztály szellemi pályára alkalmatlan egyedei átmehetnek a tulsó oldalra, a gyakorlati pályára. Ennek a hídnak lehetne egyik pillére a szelekció.

Nálunk az úrhatnámtság rögeszmeje adta meg az első lökést a diplomagyártáshoz. Az úri pályát biztosította társadalmi előnyök miatt (rang, cím, előléptetés stb.), jóllehet nincs meg az anyagi ellenérték, is nagy az affluáció a középiskola felé. Ez a tömegvándorlás azon téves elgondolásból indult ki, hogy a középiskola elvégzése könnyít az életteher elviselésén. Csak a tehetség és szorgalom legyen a menlevél a szelekció vámján az értelmiségi pályák felé.

A szelekciót az is megnehezíti, hogy egyes családok — rendszerint olyanok, melyeknek tagjai közép- vagy esetleg főiskolát is végeztek — társadalmi állásuk függvényének tartják, hogy fiaik elvégezzék a középiskolát, ha nincs is tehetségük hozzá. Ezek a tanulók a középiskola súlyos teherétélei.

A másik a szelekciót megnehezítő körülmény azon gyenge tehetségű tanulók tömege, akiket alacsonyabb életsandardon lévő szülők azért küldenek középiskolába, mert gyermekeik életnívóját akarják emelni.

Megnehezíti a szelekciót annak korai végrehajtása. A 34-s törvényt nem lenne szabad most még oly osztályokban alkalmazni, melyek a régi típus maradványai. Igaz, hogy a szelekció azonnali alkalmazása annak radikális voltánál fogva előbb hoz eredményeket az iskolai tömegeknek a gyakorlati pályák felé való terelése terén, mint hogyha bevárjuk az új típusú iskola osztályainak továbbjutását.

Megnehezíti a szelekciót a szülők azon véleménye, mely szerint az élet rácáfol az iskolára s a szelekcióra, mert a gyengébb tanulók jobban boldogulnak az életben, mint a jó tanulók. Ez igen nagy általánosítás! Az a kérdés, mit értünk boldogulásnak. A nagyobb címmel, előszobával, titkárral járó állást, vagy a nagyobb fizetést-e? E sorok írójának is voltak osztálytársai, akik hihetetlen korlátolt fővel végezték tanulmányaikat, s most kiváló dotációval rendelkező állásban vannak, nagyobb címeikkel, magasabb rangban, de ezeket nem azért nyerték el, mert minden osztályukat pótvizsgálással végezték, hanem mert vagy nagyobb volt a protekciójuk, több volt a szerencsájük, jól nőszültek, vagy jobb összeköttetései voltak a papának. Tehát ne általánosítsunk, hanem az okokat keressük. Jeles tanuló nem azért érdemel más elbánást, mert jeles, hanem, mert minden jeles tanuló jobban, pontosabban, lelkiis-

² Alte und neue Erziehung.

meretesebben teljesíti kötelességét, állandóan, kitartóan dolgozik, s ezért megbízhatóbb is.

Igazságtalanná válhat a szelekció, ha akkor alkalmazzuk, midőn a tanuló tehetsége még nem jelentkezett. A tanár emberismerete, tapasztalata, tanártársaival történő megbeszélései miatt azonban ez csak igen ritkán fordulhat elő.

A szelekciónak tehát segítségre van szüksége. Zibolen írja, hogy „Az idők súlyosbodásával, a társadalom türelmetlenségével, s az ifjúság felületességével szemben az iskola úgy tud védekezni, ha nem magára, hanem intézményes és állandó támogatást kap szelekciós munkájának elvégzésére³.”

A szelekciót azonban elősegíti a társadalom megnevelése, törvényes intézkedések életbeléptetése, a gyakorlati pályák megbecsülése és megbecsültetése, a saját foglalkozásnak és társadalmi körnek az értékelése, s nem a folytonos szidása.

Ma már odajutottunk, hogy a szakiskolákból (kereskedelmi) is a tisztviselői pályák felé tódulnak a tanulók.

A baj nem ott van, hogy sok a képzett fő, hanem hogy mindegyik vezető állást akar betölteni. Társadalmi forradalomhoz vezet az eljárás, mely a saját foglalkozási területén is értékes egyéneket onnan kiemeli, s ezzel talajuktól megfosztja.

Szelekció eredményes végrehajtása céljából új intézkedésekre van szükség.

A szelekció eredményes végrehajtása céljából új intézkedés a tanulók érdeklődési köre bővült (technika, a tudomány haladása,) és elfordult (sport) a szelekciót nem lehet egyedül az egyes tárgyakban elért eredményekre építeni.

A szelekciót a társadalom szempontjából is új alapokra lehet helyezni az által, hogy a társadalomtól függetlenítjük, ami azonban a tanárság anyagi és erkölcsi függetlenítésével történhet meg. Amíg a tanárok évekig 80 és 114 pengővel tengetik életüket, addig nincs függetlenség.

A szelekciót új alapokra helyezhetjük, ha jó társadalompolitikával odahatunk, hogy az iskolai törvényeket és rendeleteket komolyan vegyék.

Új alapot jelent a megfelelő iskolapolitika, mely közös nevezőre hozná az iskolafenntartók közös eljárási módját. A tanulók számát nem iskolák bezárásával (mert ezt a vidéki iskolák bánják meg, kis létszámuk miatt a városi mamutiskolákkal szemben) kell csökkenteni, hanem az *osztálylétszám maxímálásával, ami nem más, mint a priori szelekció*. „A létszámnak szigorú leszállítása 40, sőt 35 tanulóra nagy eredménnyel járna, s kevesebb pénzbe kerülne, mint az értelmiségi munkanélküliség jelenlegi szanálása”. (Zibolen).

³ Magyar Középiscola., 1932. évf., 9—10. sz.

A létszám apadásával a bevezető sorokban említett egységesséssel járó nívósúlyedés is helyrebillenne.

A priori szelekció lenne a tanulmányok, sőt tagozatok elején a felvételi vizsga vagy a próbaidő.

Könnyebb hozzáférhetőség céljából közöljük azon rendelkezést, mely a középiskolai szelekciót törvényben is előírja.

1934:XI. t. c. 33. §-ának 2. pontja elrendeli, hogy az a tanuló, akinek a rendes tantárgyak közül két, három, vagy négy tantárgyból elért tanulmányi eredményét elégtelennek minősítik, vagy aki a javító vizsgálaton nem felelt meg, úgyszintén az, aki két egymást követő osztályt már javító vizsgálatlal végzett, s a következő osztályban 1 tantárgyból elért eredményét ismét elégtelennek minősítették, tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja.

A 3. pont kimondja, hogy az a tanuló, akinek tanulmányi eredményét a rendes tantárgyak közül négynél több tantárgyból minősítették elégtelennek, vagy aki középiskolai tanulmányai folyamán már két ízben ismételt osztályt, és a második osztály ismétlését követő tanévben tanulmányi eredményét egy tantárgyból elégtelennek minősítették, vagy akinek mint ismétlőnek tanulmányi eredményét két vagy több tantárgyból minősítették elégtelennek, középiskolai tanulmányokat többé nem folytathat.

Láttuk tehát, hogy a középfokú oktatás reformja az értelmiségi munkanélküliség ikérdésének egvenes megoldását nem adja — hisz nem is ez volt a célja, — de annak csökkentéséhez mindenesetre hozzájárult. Ennek leghatékonyabb eszköze a szelekció, amelynek azonban társadalmi akadályai is vannak. Más akadályai a társadalmi aszcendizmus gátlása, az urhatnamság rögeszméje, az életstandard növelésének szándéka. A szelekciónak segítő eszközei is vannak, mint a helyes társadalompolitika, a gyakorlati pályák megbecsülése, a saját foglalkozási és társadalmi körnek értékelése, a vezetőréteg kitermelésének szabályozása.

A szelekció végrehajtásához szükséges annak új alapokra való fektetése, ilyenek a tanulók érdeklődési körének felismerése és méltánylása, a tanárság anyagi és erkölcsi függetlenítése, az iskolai törvények komoly elismertetése, az osztálylétszám maximálása, a középiskola régi nívójának visszaállítása.

Mindezen ténykedések végrehajtására kész a mai magyar tanártársadalom, mely az utóbbi években virágzásnak indult továbbképző tanfolyamokon szorgalmasan telítődik korunk modern pedagógiai eszmeáramlataival, hogy a társadalom és a diáklélekhez közelebb jutva hivatása magaslatán szakszerű kézzel nyúlhasson a probléma megoldásához, hisz az éhbéért dolgozó fiatal magyar tanárgenerációnak ugyancsak vannak értelmi munkanélkülei, akiket szintén el akar helyezni.

Balanyi György: Középiskola és hagyomány. *Zibolen Endre:* A középiskola kapcsolata más iskolákkal. *Mester János dr.:* Az olasz nevelés a XIX. és XX. században. *Dr. J. Schröteler:* Erziehungsverantwortung und Erziehungsrecht. *Roder Pál:* A középiskolai nevelés átszervezése. *Kolumbán István:* A jellemnevelés irányelvei. *J. Huizinga:* Im Schatten von Morgen. *Foerster:* Alte und neue Erziehung. *Bognár Cecil:* Szelekció és osztályozás. *Jámbor György dr.:* Az elmúlt év iskolaügyének világtükre. *Papp Zoltán:* A középiskolai szociális nevelés új útjai. *Kósa Kálmán:* Neveléspolitikai és szelekeciók. *Csanády Sándor:* Minőség, vagy mennyiség? *Dékány István:* Osztály és osztályelit. *Hajdú János:* Nevelés a középiskolában. *Kardeván Károly:* Jellemnevelés és osztályozás. *Péter Zoltán:* Szelekció és a tanárság egysége. *Masszi Ferenc:* Bevezetés a középiskolai nevelésbe. *Sebes Gyula:* A korszerű oktatás. *Ujvári Lajos:* A mai gyermek és a könyv. *Weszely Ödön:* A korszerű nevelés alapelvei.

Gauder Andor.

Milyen legyen a polgáriiskolai számtantanítás?

Ennek a tanulmánynak a megírására azért vállalkoztam, mert élnék szükségét éreztem annak, hogy a különböző típusú iskolák tanítási metodikáját egy kissé közelebb hozzuk egymáshoz. Köztudomású tény, hogy valahányszor a gyermek más iskolatípusba kerül, ez mindannyiszor nem kis zökkenővel jár. Természetesen legnagyobbat ez a zökkenés akkor, amikor a 10—12 éves gyermek az elemi iskolából közép- vagy középfokú iskolába kerül, de ugyancsak hatalmas zökkenést okoz az is, ha a középfokú iskolák négy osztályának elvégzése után szakiskolákra kerül a sor. Kétségtelen, hogy itt nagy szerepet játszik az idegen környezet, másféle tananyag, az egyes iskolafajok különbözőképpen kitűzött célja stb. is, azonban szerény véleményem szerint a döntő tényező mégis csak az egyes iskolák tanítási módszereinek különbözősége. Nemcsak mást tanítanak az elemi iskolákban, mint a középfokú iskolákban, vagy mást a polgári iskolákban, mást a középiskolákban és ismét mást a kereskedelmi és ipari szakiskolákban, hanem másképpen is. Én meg vagyok arról győződve, hogy amennyiben a külön-

* Az értékes tanulságokat nyújtó tanulmányt szívesen közöljük, megjegyezvén azonban, hogy a szerző egyes metodikai megállapításával nem értünk egyet. (Szerk.)